

Anna Augustynowicz, Henryk Owczarek

Zawód diagnosty laboratoryjnego zawodem zaufania publicznego

Studia Ecologiae et Bioethicae 8/2, 304-315

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Dr Anna AUGUSTYNOWICZ

Centrum Medyczne Kształcenia Podyplomowego

Dr Henryk OWCZAREK

Honorowy Prezes Krajowej Izby Diagnostów Laboratoryjnych

Zawód diagnosty laboratoryjnego zawodem zaufania publicznego

Wstęp

Z inicjatywy poselskiej dnia 7 kwietnia 1998 r. do ówczesnego Marszałka Sejmu RP Macieja Płażyńskiego wniesiony został projekt ustawy o zawodzie diagnosty laboratoryjnego i samorządzie zawodowym diagnostów laboratoryjnych. W myśl projektodawców ustawa miała spełniać dwa podstawowe cele. „Pierwszy z nich to uregulowanie zasad wykonywania zawodu diagnosty laboratoryjnego. (...) Ustawa ma na celu zdefiniowanie zawodu diagnosty laboratoryjnego, określenie wymagań kwalifikacyjnych osób, które go wykonują, zasad kształcenia i doksztalcania diagnostów, zasad wykonywania zawodu oraz kontroli i nadzoru nad jego wykonywaniem.(...)Drugim ważnym celem jest utworzenie samorządu zawodowego diagnostów laboratoryjnych”²⁸. Ustawa o diagnostyce laboratoryjnej uchwalona została dnia 27 lipca 2001 r. (Dz.U. z 2001 r., Nr 100, poz. 1083). Zostały w niej unormowane zasady i warunki wykonywania czynności diagnostyki laboratoryjnej w medycznym laboratorium diagnostycznym, zasady i warunki wykonywania zawodu diagnosty laboratoryjnego a także zasady organizacji i działania samorządu diagnostów laboratoryjnych.

Zgodnie z brzmieniem art. 17 ust. 1 Konstytucji RP²⁹ „W drodze ustawy można tworzyć samorzady zawodowe, reprezentujące osoby wykonujące zawody zaufania publicznego i sprawujące pieczę nad należyтым wykonywaniem tych zawodów w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony”. Na podstawie ust. 2 tegoż artykułu „W drodze ustaw można też tworzyć inne rodzaje samorządów. Samorzady te nie mogą naruszać wolności wykonywania zawodu ani ograniczać wolności podejmowania działalności gospodarczej”. Zatem Konstytucja RP w art. 17 dzieli samorzady zawodowe na dwie podstawowe kategorie, tj. samorzady zawodowe skupiające osoby wykonujące zawody zaufania publicznego (ust. 1.) oraz pozostałe samorzady zawodowe (ust. 2.).

---

²⁸ Fragment uzasadnienia do poselskiego projektu ustawy o zawodzie diagnosty laboratoryjnego i samorządzie zawodowym diagnostów laboratoryjnych (druk Nr 351).

²⁹ Konstytucja RP z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.).

Zawód zaufania publicznego

Osoby należące do samorządu, o którym mowa w art. 17 ust. 1 Konstytucji RP wykonują zawód zaufania publicznego. Ustawa zasadnicza wprowadza wprawdzie pojęcie „zawodu zaufania publicznego”, jednakże nie wskazuje kryteriów, na podstawie których można by kwalifikować poszczególne zawody do katalogu zawodów zaufania publicznego. Jak podkreśla W. J. Wołupiuk można wskazać, że za takie kryteria uznaje się na przykład posiadanie szczególnych cech moralnych i deontologicznych, konieczność posiadania odpowiedniego wykształcenia, wysokich kwalifikacji zawodowych, doświadczenia, niekierowanie się w wykonywaniu zawodu kryterium zysku, wykonywanie go przez osobę fizyczną, osobiście, związanie usługodawcy i usługobiorcy tajemnicą. Wyróżnikiem zawodów zaufania publicznego jest m.in. ich quasi-misyjność, czyli ich wykonywanie w celu zaspokojenia interesu publicznego.³⁰ P. Sarnecki za zawody zaufania publicznego uznaje te, których wykonywanie polega na „świadczeniu pewnej pomocy innym ludziom, z reguły w sytuacjach zagrożenia dla ich rozmaitych dóbr.(...) Są to przy tym dobra o istotnej, choćby mierzonej subiektywnie, wartości dla tych ludzi”. Wykonywanie tych zawodów łączy się z przyjmowaniem informacji z zakresu życia osobistego, a nawet intymnego.³¹

W komentarzu do ustawy o diagnostyce laboratoryjnej czytamy, że zawody zaufania publicznego ta kategoria zawodów, których wykonywanie wiąże się z uzyskiwaniem informacji o charakterze prywatnym, a niekiedy intymnym, często w okolicznościach zagrożenia lub naruszenia istotnych – choćby subiektywnie – dóbr osoby zainteresowanej skorzystaniem z pomocy przedstawiciela danego zawodu zaufania publicznego. Ochrona interesu osoby, której informacje te dotyczą, wymaga zachowania tajemnicy oraz wyjątkowej etyki zawodowej. Dla ochrony tych interesów wykonujący zawód zaufania publicznego związani są tajemnicą zawodową. Od osób wykonujących zawód zaufania publicznego wymagane są również szczególnie wysokie kwalifikacje zawodowe – merytoryczne, związane z wykształceniem, doświadczeniem zawodowym, właściwymi predyspozycjami osobowościowymi czy stanem zdrowia, a także – element ten ma równie istotne znaczenie – wykonywanie takiego zawodu wiąże się z wysokimi wymaganiami moralnymi i etycznymi, co często objawia się stosowaniem wewnętrznych kodeksów etyki zawodowej.³²

---

³⁰ W.J. WOŁUPIUK, *Zawód zaufania publicznego z perspektywy prawa konstytucyjnego* (w:) *Zawody zaufania publicznego a interes publiczny – korporacyjna reglamentacja versus wolności wykonywania zawodu*, Senat Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa 2002, s. 21-22.

³¹ P. SARNECKI, *Glosa do wyroku SN z dnia 29 maja 2001 r.*, I CKN 1217/98, *Palestra* 2002/5-6/185.

³² M. WASZKIEWICZ (w:) A. AUGUSTYNOWICZ, A. BUDZISZEWSKA-MAKULSKA, R. TYMIŃSKI, M. WASZKIEWICZ, *Ustawa o diagnostyce laboratoryjnej. Komentarz*, Warszawa 2010, s. 32-36.

Zawód diagnosty laboratoryjnego zawodem zaufania publicznego

W kontekście tych rozważań niezmiernie istotne jest wskazanie, czy zawód diagnosty laboratoryjnego jest zaliczany do zawodów zaufania publicznego w rozumieniu art. 17 ust. 1 Konstytucji RP. W uzasadnieniu do poselskiego projektu ustawy o zawodzie diagnosty laboratoryjnego i samorządzie zawodowym diagnostów laboratoryjnych czytamy: „Zawód diagnosty laboratoryjnego jest niewątpliwie zawodem zaufania publicznego. Przesądza o tym nie tylko szczególna doniosłość społeczna i bardzo doniosłe skutki wykonywanych czynności z zakresu diagnostyki laboratoryjnej. Diagnosty laboratoryjni stanowią mimo braku ustawowych regulacji określą grupę zawodową, która jest fundamentem zarówno profilaktyki zdrowia jak i nieredukowalną bazą dla rzetelnej i odpowiedzialnej diagnostyki lekarskiej oraz całego procesu leczenia i rehabilitacji pacjenta. Błąd popełniony w trakcie tych czynności diagnostycznych pociąga ze sobą zazwyczaj błędną diagnozę postawioną przez lekarza, a na skutek tego nieskuteczną lub wręcz szkodliwą terapię. W zawodzie diagnosty laboratoryjnego niezwykle rolę odgrywa sfera etyki zawodowej”.

Wykonywanie zawodu diagnosty laboratoryjnego zależy od spełnienia ściśle określonych wymagań kwalifikacyjnych i warunków określonych w przepisach prawnych i uchwałach korporacyjnych.³³ Na określenie szczególnych kryteriów dostępności do zawodu diagnosty laboratoryjnego zwrócił także uwagę Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 23 czerwca 2005 r. (K 17/04, OTK-A 2005, Nr 6, poz. 66). „Kryteria dostępności do wykonywania zawodów, których zasady są regulowane ustawowo, zawsze muszą odpowiadać wymaganiom związanym z zapewnieniem bezpieczeństwa zdrowia i odpowiedniej fachowości ze strony świadczących usługi. Muszą być jasne i przejrzyste oraz adekwatne, jeśli chodzi o potwierdzenie zdobytej wiedzy praktycznej i teoretycznej przygotowującej do wykonywania zawodu”. Kryteria dostępności do zawodu diagnosty laboratoryjnego muszą uwzględniać, z jednej strony interes kandydatów do zawodu a z drugiej strony interes publiczny. To właśnie interes publiczny wymaga aby wiedza teoretyczna i praktyczna diagnosty laboratoryjnego była wysoka. Szczegółowe wymagania kwalifikacyjne niezbędne do uzyskania tytułu diagnosty laboratoryjnego określone są w art. 7 ustawy o diagnostyce laboratoryjnej. Do uzyskania tytułu diagnosty laboratoryjnego niezbędne jest ukończenie określonych kierunków studiów. Tytuł diagnosty laboratoryjnego uzyskać może osoba, która ukończyła studia wyższe na kierunku analityka medyczna i uzyskała tytuł zawodowy magistra. Do uzyskania tytułu diagnosty laboratoryjnego uprawnia także ukończenie biologii, farmacji, chemii, biotechnologii, weterynarii. Osoby, które ukończyły te kierunki

---

³³ E. ZIELIŃSKA (w:) *Ustawa o zawodach lekarza i lekarza dentystry. Komentarz pod red. E. Zielińskiej*, Warszawa 2008, s. 29.

studiów i uzyskały odpowiednio tytuł zawodowy magistra (biologia, farmacja), magistra lub magistra inżyniera (chemia lub biotechnologia), lekarza weterynarii jeżeli dodatkowo ukończyły studia podyplomowe potwierdzone egzaminem, albo uzyskały specjalizację I lub II stopnia lub tytuł specjalisty w dziedzinie analityki klinicznej, diagnostyki laboratoryjnej, mikrobiologii lub toksykologii mogą uzyskać tytuł diagnosty laboratoryjnego. Studia podyplomowe o których mowa mogą prowadzić szkoły wyższe, które prowadzą studia na kierunku analityka medyczna. Programy nauczania dla słuchaczy studiów podyplomowych powinny być tak opracowane, aby uzupełnić różnice programowe pomiędzy analityką medyczną a studiami na kierunku lekarskim, farmacji, weterynarii, biologii, biotechnologii czy chemii. Tytuł diagnosty laboratoryjnego może uzyskać także osoba, która ukończyła studia wyższe na kierunku lekarskim i uzyskała tytuł zawodowy lekarza oraz odbyła kształcenie podyplomowe, uprawniające do uzyskania tego tytułu. Tytuł diagnosty laboratoryjnego może uzyskać także osoba, która posiada dyplom wydany w państwie innym niż państwo członkowskie Unii Europejskiej lub państwo członkowskie Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – strona umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji Szwajcarskiej uznanych w Rzeczypospolitej Polskiej za równoważne z dyplomem uzyskiwanym w Rzeczypospolitej Polskiej, potwierdzającym tytuł zawodowy magistra na kierunku analityka medyczna, lub posiada kwalifikacje do wykonywania zawodu diagnosty laboratoryjnego nabyte w państwie członkowskim Unii Europejskiej lub państwie członkowskim Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – stronie umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym innym niż Rzeczpospolita Polska lub w Konfederacji Szwajcarskiej, uznane w Rzeczypospolitej Polskiej zgodnie z ustawą z dnia 26 kwietnia 2001 r. o zasadach uznawania nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej kwalifikacji do wykonywania zawodów regulowanych (Dz. U. z 2001 r., Nr 87, poz. 954, z późn. zm.).

Ukończenie określonych kierunków studiów nie jest jednakże warunkiem wystarczającym. Dodatkowo niezbędne jest spełnienie innych określonych w komentowanym przepisie przesłanek. Dodatkowymi warunkami, które muszą być spełnione jest posiadanie pełnej zdolności do czynności prawnych, stanu zdrowia pozwalającego na wykonywanie zawodu diagnosty laboratoryjnego oraz wpisanie na listę diagnostów laboratoryjnych.

Jak słusznie podkreślił Trybunał Konstytucyjny zawód diagnosty laboratoryjnego ma podstawowe znaczenie dla zdrowia i życia obywateli. Diagnosty laboratoryjni podobnie jak inne medyczne grupy zawodowe wraz ze środowiskiem współtworzącym ochronę zdrowia odpowiedzialni są za jedną z naczelných wartości, którą jest zdrowie. W równym stopniu w sensie publicznym, jak i jednostkowym. Diagnostyka laboratoryjna w procedurze postępowania medycznego staje się jądrem wiedzy o pacjencie, który w opisie swoich dolegliwości nie jest

w stanie wyrazić całej złożoności objawów. Medyczna diagnostyka laboratoryjna ma już swoje miejsce w systemie ochrony zdrowia. Współcześnie w rozpoznawaniu choroby potrzebny jest obok lekarza, pielęgniarki i farmaceuty diagnosta laboratoryjny. Specyfika diagnostyki laboratoryjnej to nie tylko interdyscyplinarność, czy zaawansowana technologia, ale również nauka dotycząca człowieka, a więc humanitaryzm. Wiedza, na której bazują diagnostycy laboratoryjni to czysta empiryka, wiedza z jednej strony niezwykle użyteczna, a zarazem często wręcz niezbędna do tego, by skutecznie i prawidłowo ocenić stan zdrowia człowieka. To także, a może przede wszystkim wiedza bez której działania terapeutyczne nie byłyby możliwe lub ich skuteczność byłaby niezwykle ograniczona. To w końcu wiedza, od której nierzadko bezpośrednio zależy życie i zdrowie człowieka, ma ona jednak również swój nie mniej ważny wymiar – godności i intymności wiedzy o stanie zdrowia człowieka. Wyraz powyższemu dają przepisy ustawy o diagnostyce laboratoryjnej. Diagnosta laboratoryjny bierze udział w postępowaniu diagnostycznym, profilaktycznym i monitorowaniu terapii (art. 27 ustawy o diagnostyce laboratoryjnej). Także Kodeks Etyki Diagnosty Laboratoryjnego w § 6 nawiązuje do tej problematyki. Diagnosta laboratoryjny, stosując całą swoją wiedzę i umiejętności, dąży do uzyskania wiarygodnych wyników badań i dokonuje interpretacji dla potrzeb diagnostycznych, leczniczych, sanitarno-epidemiologicznych i profilaktycznych. Podstawową funkcją diagnostyki laboratoryjnej jest stworzenie odpowiedniej możliwości do wykorzystania w medycynie klinicznej wielu odkryć z dziedziny nauk podstawowych. Wyniki badań laboratoryjnych dostarczają informacji pomocnych dla oceny stanu zdrowia badanych, służą do badania stanu fizjologicznego, wczesnego wykrywania i nieustannego rozpoznawania choroby, odzwierciedlają zaburzenia na poziomie komórkowym i subkomórkowym (medycyna profilaktyczna), zanim nastąpią objawy na poziomie narządowym. Diagnostyka laboratoryjna w medycynie naprawczej służy także ocenie zaawansowania, monitorowania, ocenie efektywności zastosowanego leczenia a również możliwości wykrycia powikłań skutków ubocznych, do których może dojść w trakcie terapii. Diagnostyka laboratoryjna służy także kontroli po leczeniu.

Diagnosta laboratoryjny ma obowiązek postępowania zgodnego ze wskazaniami wiedzy zawodowej, z zasadami etyki zawodowej oraz z należytą starannością (art. 21 ustawy o diagnostyce laboratoryjnej). W tej mierze Kodeks Etyki Diagnosty Laboratoryjnego stanowi, że diagnosta laboratoryjny wykonuje swoje zadania „w sposób zgodny z powszechnie przyjętymi normami etycznymi, zasadami sztuki zawodu oraz przepisami prawa regulującymi wykonywanie zawodu” (§ 1 Kodeksu). Dodatkowo „diagnosta laboratoryjny wykonuje swoje czynności ze świadomością, że wyniki jego pracy chronią zdrowie i życie człowieka” (§ 6 Kodeksu).

Co do zasady diagnosta laboratoryjny wykonuje czynności diagnostyki laboratoryjnej po uzyskaniu zgody pacjenta (ar. 22-26 ustawy o diagnostyce labora-

toryjnej). Z racji specyfiki wykonywanego zawodu diagnosta laboratoryjny ma dostęp do informacji szczególnie wrażliwych. Przy czym ma obowiązek zachować te informacje w tajemnicy (art. 29 ustawy o diagnostyce laboratoryjnej).

Argumenty te wydają się nie dawać wątpliwości co do uznania zawodu diagnosty laboratoryjnego za zawód zaufania publicznego.

Zadania samorządu zawodowego

Uprawianie zawodu zaufania publicznego wiąże się również z realizacją określonych celów przez organy samorządu zawodowego.³⁴ W myśl art. 17 ust. 1 Konstytucji RP samorząd zawodowy spełnia dwie podstawowe funkcje. Po pierwsze reprezentuje wobec obywateli i ich organizacji i przed organami państwa osoby wykonujące określony zawód. Druga sprowadza się do zapewnienia należytego wykonywania tych zawodów, w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony.³⁵

Pierwsze konstytucyjne zadanie samorządu zawodowego, a mianowicie reprezentowanie osób wykonujących zawód zaufania publicznego ma charakter korporacyjny. Do jego realizacji nie jest wymagana formuła samorządu zawodowego. Funkcję tę mogą realizować również dobrowolne stowarzyszenia zawodowe.³⁶ Do tych zadań samorządów zawodowych należy współdziałanie z organami administracji publicznej, opiniowanie lub występowanie z inicjatywami dotyczącymi uchwalania aktów normatywnych dotyczących danego zawodu, prowadzenie inicjatyw w zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowych.³⁷

Szczególony charakter ma drugi typ zadań – sprawowanie pieczy nad należyтым wykonywaniem zawodu. Piecza ta ma by sprawowana „w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony”. Podstawowe znaczenie konstrukcyjne ma tu zwrot „interes publiczny” i to w podwójnym kontekście – wskazania granic sprawowania pieczy nad wykonywaniem zawodu, jak i celu sprawowania tej pieczy.³⁸ Sprawowanie pieczy ma przede wszystkim polegać na uświadomieniu samym

---

³⁴ W. MARQUARDT, *Korporacje zawodowe w Polsce (w:) Rola samorządów zawodowych – zawodów zaufania publicznego – w tworzeniu demokratycznego państwa prawa. Debata „okrągłego stołu” pod patronatem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Aleksandra Kwaśniewskiego*, Warszawa 2004, s. 183.

³⁵ E. ZIELIŃSKA (w:) *Ustawa o zawodach lekarza i lekarza dentystry. Komentarz pod red. E. Zielińskiej*, s. 30-31.

³⁶ H. IZDEBSKI, *Sprawowanie pieczy nad należyтым wykonywaniem zawodu przez samorządy zawodowe*, (w:) *Zawody zaufania publicznego a interes publiczny – korporacyjna reglamentacja versus wolności wykonywania zawodu*, Senat Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa 2002, s. 34.

³⁷ E. ZIELIŃSKA (w:) *Ustawa o zawodach lekarza i lekarza dentystry. Komentarz pod red. E. Zielińskiej*, s. 31.

³⁸ H. IZDEBSKI, *Sprawowanie pieczy nad należyтым wykonywaniem zawodu przez samorządy zawodowe*, s. 34.

zainteresowanym potrzeby uzgodnienia ich interesów z interesem publicznym. Takie ukształtowanie funkcji samorządu wiąże się z obowiązkową przynależnością osób wykonujących dany zawód do samorządu zawodowego. Oznacza to również konieczność powierzenia samorządowi wykonywanie funkcji publicznych, w tym uprawnień władczych. Do takich kompetencji należy ustalanie zasad deontologii zawodowej, pociąganie do odpowiedzialności dyscyplinarnej, prowadzenie rejestru osób wykonujących zawód, kontrolowanie sposobu wykonywania zawodu itp.³⁹

Podstawą ustanowienia samorządu zawodowego diagnostów laboratoryjnych była wspomniana już wielokrotnie ustawa o diagnostyce laboratoryjnej. Zgodnie z art. 5 ustawy o diagnostyce laboratoryjnej, diagnosty laboratoryjni zorganizowani są na zasadach samorządu zawodowego. Samorząd zawodowy jest niezależny w wykonywaniu swoich zadań i podlega wyłącznie przepisom ustawy. Oznacza to, że poza przepisami ustawami i aktami wykonawczymi wydanych na ich podstawie, samorząd zawodowy diagnostów laboratoryjnych w wykonywaniu swoich zadań ustawowych oraz zadań przewidzianych przepisami wewnętrznymi działa niezależnie od jakichkolwiek organów państwa. W tym przypadku sformułowanie „niezależny” należy rozumieć, jako brak podporządkowania oraz samodzielność w decydowaniu o sposobie realizacji powierzonych ustawą zadań. Niezależność to również uprawnienie do wygłaszania bezstronnych opinii oraz kierowania się w swych działaniach jedynie interesem reprezentowanej grupy zawodowej.⁴⁰ Jednostką organizacyjną samorządu zawodowego diagnostów laboratoryjnych jest Krajowa Rada Diagnostów Laboratoryjnych. Nadzór nad działalnością samorządu sprawuje Minister Zdrowia.

I Krajowy Zjazd Diagnostów Laboratoryjnych zwołany przez Ministra Zdrowia odbył się w dniach 5-7 grudnia 2002 r. we Wrocławiu. Z dniem ukonstytuowania Krajowego Zjazdu, organy samorządu zawodowego diagnostów laboratoryjnych przejęły wykonywanie wszystkich swoich zadań nią określonych, w tym zadań, które wykonywał Ogólnopolski Komitet Organizacyjny Samorządu Diagnostów Laboratoryjnych. Warto wskazać, że Ogólnopolski Komitet Organizacyjny Samorządu Diagnostów Laboratoryjnych było to stowarzyszenie, które działa na rzecz powołania nowego samorządu zawodowego. Ogólnopolski Komitet Organizacyjny Samorządu Diagnostów Laboratoryjnych został rozwiązany dopiero z dniem 23 lutego 2004 r. uchwałą nr 50/2004 Krajowej Rady Diagnostów Laboratoryjnych.

Art. 35 ustawy wylicza przykładowo najważniejsze zadania samorządu zawodowego diagnostów laboratoryjnych.

---

³⁹ E. ZIELIŃSKA (w:) *Ustawa o zawodach lekarza i lekarza dentysty...* s. 30-31.

⁴⁰ M. WASZKIEWICZ (w:) A. AUGUSTYNOWICZ, A. BUDZISZEWSKA-MAKULSKA, R. TYMIŃSKI, M. WASZKIEWICZ, *Ustawa o diagnostyce laboratoryjnej. Komentarz*, Warszawa 2010, s. 33.

W zakresie konstytucyjnego zadania reprezentowania osób wykonujących zawody zaufania publicznego samorząd zawodowy diagnostów laboratoryjnych zobowiązany został do reprezentowania diagnostów laboratoryjnych oraz ochrony ich interesów zawodowych (art. 35 pkt 2 ustawy o diagnostyce laboratoryjnej). W tym zakresie samorząd zawodowy występuje w jego imieniu i na jego rzecz w każdej sprawie, która w swej istocie może mieć wpływ na ważny interes zawodowy diagnostów laboratoryjnych. Jest to zarówno reprezentacja formalna przed wszelkimi organami i instytucjami, zarówno państwa, samorządu, sądów, stowarzyszeń, itp., jak również w wymiarze symboliczno-społecznym, jako reprezentacja zawodu podczas uroczystości państwowych czy religijnych. Do zadań z tego zakresu zaliczyć należy również działanie w zakresie ułatwiania podnoszenia kwalifikacji zawodowych diagnostów laboratoryjnych. Zadanie to realizuje Krajowa Rada Diagnostów Laboratoryjnych. Ma ona obowiązek ułatwiania diagnostom laboratoryjnym współpracy z towarzystwami naukowymi w dziedzinie diagnostyki laboratoryjnej stałe podnoszenie kwalifikacji zawodowych między innymi poprzez inicjowanie i wspieranie lub organizowanie szkoleń, seminariów, konferencji i innych form dokształcania zawodowego. Ponadto Krajowa Rada Diagnostów Laboratoryjnych może w miarę możliwości partycypować w kosztach tych szkoleń stosując przy tym obligatoryjnie zasadę równości członków samorządu zawodowego. Samorząd zawodowy ma także kompetencje w zakresie ustalaniu standardów i zasad oceny pracy w diagnostyce laboratoryjnej. Sprowadzają się one do uczestnictwa przedstawicieli i ekspertów delegowanych przez samorząd zawodowy do opracowania projektów rozwiązań prawnych i organizacyjnych w dziedzinie diagnostyki laboratoryjnej. Chodzi tu przede wszystkim o projekty aktów wykonawczych regulujących tę materię, wewnętrzne regulacje samorządu, udział w konferencjach i sympozjach naukowych w kraju i za granicą oraz udział w badaniach naukowych. Samorząd zawodowy prowadzi także szereg działań na rzecz integracji środowiska diagnostów laboratoryjnych. Zadania samorządu w zakresie integrowania środowiska diagnostów laboratoryjnych są trudne do ujęcia w ramy prawne. Należy jednak pod tym pojęciem rozumieć wszelkie działania podejmowane w celu budowania coraz większej świadomości zawodowej diagnostów laboratoryjnych oraz jak najlepszego wizerunku zawodowego diagnostów laboratoryjnych w społeczeństwie.⁴¹

W związku z konstytucyjnym obowiązkiem sprawowania pieczy nad należytych wykonywaniem zawodu, jako zadanie samorządu zawodowego zostało wskazane sprawowanie nadzoru nad należytych wykonywaniem czynności diagnostyki laboratoryjnej. W przypadku diagnostów laboratoryjnych zadania te są realizowane przez Krajową Radę Diagnostów Laboratoryjnych, Rzecznika Dyscypliny oraz sądy dyscyplinarne (Sąd Dyscyplinarny i Wyższy Sąd

---

⁴¹ Tamże, s. 169-171.

Dyscyplinarny) oraz przez Zespół Wizytatorów. Zakres nadzoru nad należyтым wykonywaniem czynności diagnostyki laboratoryjnej determinowany jest przepisami ustawy o diagnostyce laboratoryjnej.

Krajowa Rada Diagnostów Laboratoryjnych prowadzi listę diagnostów laboratoryjnych (art. 8 ustawy) oraz ewidencję medycznych laboratoriów diagnostycznych (art. 19 ustawy). W ramach sprawowanego nadzoru Krajowa Rada Diagnostów Laboratoryjnych określa tryb i zakres przeszkolenia dla diagnostów laboratoryjnych, którzy nie wykonywali czynności diagnostyki laboratoryjnej przez okres dłuższy niż 5 lat (art. 14 ustawy), powołuje komisję której celem jest wydanie orzeczenia w przedmiocie niezdolności diagnosty laboratoryjnego do wykonywania zawodu albo ograniczenia wykonywania ściśle określonych czynności (art. 15 ustawy).

Ponadto zgodnie z brzmieniem art. 13 tej ustawy, Krajowa Rada Diagnostów Laboratoryjnych jest uprawniona do kontroli i oceny wykonywania czynności diagnostyki laboratoryjnej przez diagnostę laboratoryjnego. Wizytatorzy powołani przez Krajową Radę Diagnostów Laboratoryjnych spośród diagnostów laboratoryjnych. Kontrolę przeprowadzają i oceny dokonują wizytatorzy powołani przez Krajową Radę Diagnostów Laboratoryjnych spośród diagnostów laboratoryjnych. Jednocześnie ustawa wymienia przykładowe czynności, do których w ramach dokonywanej kontroli i oceny uprawnieni są wizytatorzy. Oni są uprawnieni m.in. do wizytowania pomieszczeń laboratorium, obserwowania sposobu wykonywania czynności diagnostyki laboratoryjnej, żądania informacji, wyjaśnień i udostępnienia dokumentacji medycznej, wydawania zaleceń powizytacyjnych. Protokół z przeprowadzonej wizytacji przedstawiony jest diagnostyce laboratoryjnemu, którego czynności były przedmiotem kontroli, a także do wiadomości kierownika laboratorium. Jeżeli w pracy ocenianego diagnosty stwierdzono nieprawidłowości mające wpływ na wyniki badań diagnostycznych wizytator powiadamia właściwego wojewodę. Zauważyć należy, iż wizytator nie dokonuje kontroli działalności medycznego laboratorium diagnostycznego, będącego zakładem opieki zdrowotnej lub jednostką organizacyjną zakładu (dlatego protokołu powizytacyjnego nie otrzymuje kierownik zakładu opieki zdrowotnej a kierownik laboratorium jedynie do wiadomości). Co prawda wizytator może dokonać wizytacji pomieszczeń, ale tylko i wyłącznie w zakresie wykonywania czynności przez kontrolowanego diagnostę laboratoryjnego. To samo dotyczy udostępnienia dokumentacji medycznej czy obserwowania sposobu wykonywania czynności diagnostyki przez kontrolowanego diagnostę. Przyjęcie takiej konstrukcji jest oczywistą konsekwencją stanowiska, że samorząd diagnostów laboratoryjnych jako reprezentujący tę grupę zawodową może dokonywać kontroli tylko w odniesieniu do reprezentowanej grupy. Wizytatorów należy traktować jako ustawowych przedstawicieli KRDL w zakresie wskazanej oceny i kontroli; równocześnie zakres kontroli i oceny (nadzoru) nie może wykraczać poza ramy

przewidziane ustawą. Ustawa przewiduje również kompetencję KRDL do uchwalenia regulaminu określającego zakres i zasady działania wizytatorów a także wzajemne relacje pomiędzy KRDL, a wizytatorami (art. 47 pkt 9 lit b), regulamin ten nie może jednak rozszerzać zakresu działania wizytatorów ustalonego w ustawie. Z uwagi na fakt, że nałożenie zadań publicznych na samorząd zawodowy, w tym w szczególności w zakresie sprawowania nadzoru nad wykonywaniem czynności diagnostyki, ma charakter obligatoryjny, trzeba również przyjąć za niedopuszczalne zawężenie zakresu działania wizytatorów. Reasumując: zakres działania wizytatorów określa ustawa, zaś regulamin może ewentualnie zawierać postanowienia pozwalające jednoznacznie jego wyznaczenie. Ustawa o diagnostyce upoważnia także KRDL do określenia zasad wykonywania kontroli i oceny, jednakże nie wprowadza żadnych szczegółowych wskazówek w tym zakresie.⁴²

Samorząd zawodowy sprawując nadzór nad należyтым wykonywaniem zawodu diagnosty laboratoryjnego może przeprowadzić kontrolę zleconą przez Ministra Zdrowia lub wojewodę. Na podstawie art. 66 ustawy z dnia 30 sierpnia 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej Minister Zdrowia lub wojewoda mogą zlecić przeprowadzenie jednorazowej kontroli zakładu opieki zdrowotnej pod względem medycznym lub kontrolowanie go w sposób ciągły m.in.: konsultantom krajowym lub wojewódzkim, organom samorządów zawodów medycznych, medycznym towarzystwom naukowym, uczelniom medycznym.

Samorząd diagnostów laboratoryjnych jest uprawniony do kodyfikowania norm etycznych i deontologicznych. Uprawnionym do kodyfikowania zasad etyki diagnostów laboratoryjnych jest Krajowy Zjazd Diagnostów Laboratoryjnych. Kodeks Etyki Diagnosty Laboratoryjnego uchwalono 13 stycznia 2006 r. Kodeks Etyki Diagnosty Laboratoryjnego formułuje zasady postępowania w praktyce wykonywania zawodu a także zasady mające zastosowanie w stosunkach wzajemnych pomiędzy diagnostami laboratoryjnymi, diagnostami a pacjentami, między diagnostami a społeczeństwem. Funkcje sprawowania pieczy nad należyтым wykonywaniem zawodu diagnosty laboratoryjnego sprawuje także sądownictwo dyscyplinarne.

Zgodnie z brzmieniem art. 51 ustawy Rzecznik Dyscyplinarny przygotowuje postępowanie dyscyplinarne i wykonuje czynności oskarżyciela przed Sądem Dyscyplinarnym i Wyższym Sądem Dyscyplinarnym. W kompetencji Sądu Dyscyplinarnego leży rozpatrywanie spraw dyscyplinarnych diagnostów laboratoryjnych, wniesionych przez Rzecznika Dyscyplinarnego oraz sprawowanie sądownictwa polubownego (art. 49 ust. 1), natomiast Wyższy Sąd Dyscyplinarny rozpatruje odwołania od orzeczeń Sądu Dyscyplinarnego. Sądy dyscyplinarne dysponując m.in. karą zawieszenia prawa wykonywania zawodu na okres

---

⁴² Tamże, s. 169-171.

od 12 miesięcy do 5 lat a także karą pozbawienia prawa wykonywania zawodu diagnosty laboratoryjnego, stanowi sądownictwo korporacyjne i publiczne.⁴³

Podsumowanie

Uznanie zawodu diagnosty laboratoryjnego za samodzielny zawód medyczny regulowany ustawowo stało się dopełnieniem prawnym faktu, który obecny był w ostatnim 50-leciu w praktyce polskiej służby zdrowia. Podjęcie przez diagnostów laboratoryjnych trudu specjalizacji w 13 specjalizacjach dowodzi, że stają się oni w pełni partnerami lekarzy i pacjentów w diagnozie i terapii od samego początku procesu sanacyjnego jak również promocji zdrowia czy profilaktyki. Stąd uczestniczyć muszą oni w procesie monitorowania procesu leczenia. Doniosłość zawodu diagnosty laboratoryjnego podkreślona została także przez Trybunał Konstytucyjny. W opinii TK jest to zawód o podstawowym znaczeniu dla zdrowia i życia obywateli.

Odkąd zdrowie przestało być sprawą i problemem indywidualnego człowieka bądź jego rodziny a stało się dobrem publicznym państwo ceduje określone zadania organizacyjne samorządowi zawodowemu. Przeniesienie tych zadań na samorządy zapewnić ma pewniejsze i ekonomiczniejsze świadczenia zdrowotne finansowane funduszem społecznym. Ponadto ma zapewnić sprawniejsze docieranie pomocy do potrzebującego pacjenta i lepsze zabezpieczenie środków finansowych. Tę realizację zadań przeniesionych z państwa na samorząd gwarantować może kompetencja członków samorządu i sprawowany przez nich stały nadzór nad właściwością i merytorycznością postępowania w wykonywaniu czynności zawodowych.

Samorząd zawodowy dla grup zawodów zaufania publicznego może wprowadzać w trybie obligatoryjnym dla własnych członków: progi kompetencji zawodowej, progi etosu i deontologii zawodowej, zakresy i poziomy sprawności zawodowej, progi ekonomizacji czynności zawodowych. Ponadto wyposaża ich w narzędzia prawne, organizacyjne i merytoryczne do wykonywania tych czynności oraz tworzy gradusy zgłębiania i poszerzania kwalifikacji zawodowych w postaci stopni kwalifikacyjnych (specjalizacji) oraz określa zasady weryfikowania i egzaminowania wiedzy i sprawności adekwatnej do zdobywanego stopnia specjalizacji. Ten zakres spoczywających na samorządach uprawnień tego typu jest tym bardziej konieczny im więcej pojawiać się będzie systemów kształcenia otwierających drzwi do wykonywania zawodu. Sposobem kwalifikowania uzyskiwanego wykształcenia w różnorodnym systemie będzie ustalenie przez samorząd zawodowy progów kwalifikacji ustanowionych przez daną grupę zawodową.

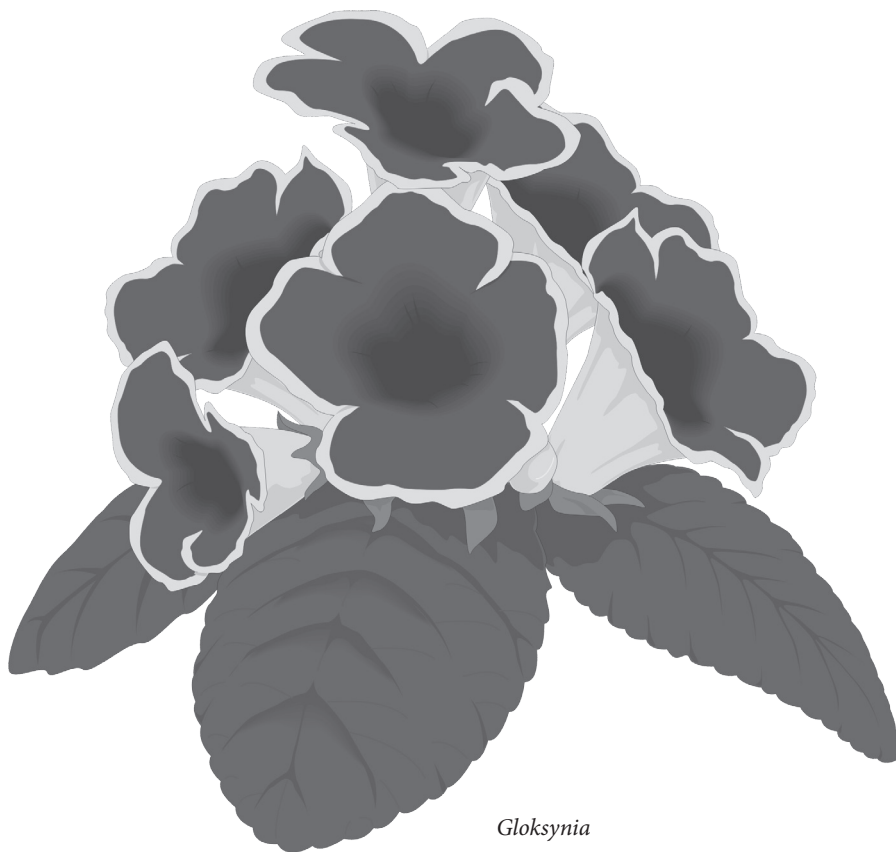
---

⁴³ H. IZDEBSKI, *Sprawowanie pieczy nad należyтым wykonywaniem zawodu przez samorządy zawodowe*, s. 36.

Pozwoli to utrzymanie prestiżu zawodowego diagnosty laboratoryjnego jak również zapewni komunikację niezbędną dla osób wykonujących zawód medyczny w ochronie zdrowia. Tak świadomie budowany przez samorząd system wiarygodności społecznej danego zawodu pozwoli utrzymać autorytet w płaszczyźnie udzielanych świadczeń zdrowotnych a tym samym realizować zasadę ochrony zdrowia indywidualnego człowieka, a zdrowie publiczne traktować jako zasadę naczelną, gdyż *salus aegroti suprema lex*.

SUMMARY

In present article an attempt has been made to determine whether a laboratory diagnostician is the profession of public trust. General characteristics of public trust professions have been presented and later on arguments in favour of recognition of the laboratory diagnostician as such have been made. Moreover, task description of professional self-government of laboratory diagnosticians have been described.

Gloxynia